

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนการเสนอคดีต่อศาลนั้นนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือเมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้น และข้อพิพาทดังกล่าวได้รับการอำนวยความสะดวกด้วยความรวดเร็ว และเป็นธรรมแล้ว ก็จะทำให้ความเป็นธรรมในสังคมเกิดขึ้น ความเสียหายก็จะได้รับการแก้ไขเยียวยาอย่างรวดเร็ว แต่ขณะเดียวกันการแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น หากใช้วิธีการระงับข้อพิพาทโดยการนำคดีมาฟ้องต่อศาลแล้ว ผลของการแก้ไขเยียวยาที่เกิดขึ้น กลับได้ผลในทางตรงกันข้ามนั่นคือ การดำเนินคดีจะต้องดำเนินไปตามกฎหมายวิธีสบัญญัติ ซึ่งหากขั้นตอนไหนผิดพลาดหรือบกพร่องแล้ว ย่อมทำให้กระบวนการพิจารณาที่เกิดขึ้นผิดระเบียบ ผิดกฎหมาย และอาจถูกศาลสูงเพิกถอนให้ศาลดำเนินกระบวนการใหม่ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 27 ที่กำหนดว่า ในกรณีที่มีได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ในข้อที่มุ่งหมายจะยังให้การเป็นไปด้วยความยุติธรรม หรือที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนในเรื่องการเขียน และการยื่นหรือการส่งคำคู่ความหรือเอกสารอื่น ๆ หรือในการพิจารณาคดีการพิจารณาพยานหลักฐาน หรือการบังคับคดี เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายที่เสียหายเนื่องจากการที่มีได้ปฏิบัติเช่นนั้นยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้อง ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้เพิกถอนการพิจารณาที่ผิดระเบียบนั้นเสียทั้งหมดหรือบางส่วน หรือสั่งแก้ไขหรือมีคำสั่งในเรื่องนั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่ศาลเห็นสมควร , มาตรา 243 ให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย คือ (1) เมื่อคดีปรากฏเหตุที่มีได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยคำพิพากษาและคำสั่ง และศาลอุทธรณ์เห็นว่าเหตุอันสมควร ก็ให้ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งยกคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้นนั้นเสีย แล้วส่งสำนวนคืนไปยังศาลชั้นต้นเพื่อให้พิพากษาหรือมีคำสั่งใหม่ ในกรณีเช่นนี้ศาลชั้นต้นอาจประกอบด้วยผู้พิพากษาอื่นนอกจากที่ได้พิพากษาหรือมีคำสั่งมาแล้ว และคำพิพากษาหรือคำสั่งใหม่นี้ อาจวินิจฉัยชี้ขาดคดีเป็นอย่างอื่นนอกจากคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ถูกยกได้ ฉะนั้นการดำเนินคดีจึงเป็นไปด้วยความล่าช้าโดยปริยาย และผลจากการที่ศาลมีคำพิพากษาให้ผู้เสียหายชนะคดีแล้ว ไม่มีสิ่งใดที่จะเป็นหลักประกันได้ว่าผู้เสียหายจะได้รับการชดใช้ค่าความเสียหายอย่างแน่นอน ซึ่งหากจำเลยไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา ผู้เสียหาย (เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา) ก็จะต้องขอ

หมายตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีบังคับคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271, 275, 276 อีกชั้นหนึ่ง นับว่าเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนและยุ่งยาก(แม้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาวิชากฎหมายบางคนก็ไม่อาจดำเนินการบังคับคดีได้) ซึ่งในการบังคับคดีหากว่าผู้กระทำละเมิด(จำเลย) ไม่มีทรัพย์สินใดให้ผู้เสียหาย(เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา) ยึดหรืออายัดได้ ผู้เสียหายก็ไม่อาจได้รับการแก้ไขเยียวยาในที่สุด แต่สำหรับระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนการเสนอคดีต่อศาลนั้น มีจุดเด่นหลายประการดังเช่น

ประการแรก ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นทุกประเภทสามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยก่อนการเสนอคดีต่อศาลได้ทั้งสิ้น เว้นแต่ความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งรัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย แต่หากคู่กรณีได้รับความเสียหายเป็นพิเศษก็สามารถไกล่เกลี่ยได้เฉพาะความเสียหายในทางแพ่งเท่านั้น ไม่อาจที่จะยอมความหรือตกลงกันเพื่อไม่ดำเนินคดีได้ ซึ่งหากตกลงกันที่จะไม่ดำเนินคดี ข้อตกลงที่เกิดขึ้นย่อมเป็นข้อตกลงที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามโดยชัดแจ้งโดยกฎหมาย เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนจะเป็นโมฆะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 (คำพิพากษาฎีกาที่ 2624/2516, 4351/2548) ส่วนความผิดทางแพ่งหรือความผิดทางแพ่ง เกี่ยวเนื่องกับความผิดอาญาที่สามารถยอมความได้ เมื่อคู่กรณีตกลงยอมความกันได้ คดีตามมูลเหตุอันเป็นที่มาแห่งการโต้แย้งสิทธิก็จะระงับสิ้นไป คดีหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นยุติลงด้วยความรวดเร็ว

ประการที่สอง ระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนการเสนอคดีต่อศาลนั้นนับว่า เป็นระบบที่ลดขั้นตอนของการระงับข้อพิพาทที่ดีที่สุดประเภทหนึ่ง กล่าวคือความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ว่าค่าความเสียหายจะมากน้อยเพียงใด สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติข้อพิพาทได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องอาศัยที่ปรึกษาทนายความหรือทนายความ เมื่อผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องใช้ที่ปรึกษาหรือทนายความแล้ว ผู้เสียหายก็ไม่ต้องเสียเงินในส่วนนี้ คดีที่มีทุนทรัพย์น้อยหลักพันก็จะได้รับการแก้ไขเยียวยาเช่นเดียวกับคดีที่มีทุนทรัพย์หลักหมื่น หรือหลักแสนได้อย่างเสมอภาค ซึ่งการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนการเสนอคดีต่อศาลนี้ จะเป็นข้อแตกต่างกับการดำเนินคดีโดยศาล เนื่องจากในการฟ้องคดีโดยทั่วไปแล้ว ผู้เสียหายไม่อาจร่างคำฟ้องได้เป็นตลอดจนการสืบพยานก็เป็นสิ่งที่สลับซับซ้อน ส่วนระยะเวลาในการดำเนินไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนการเสนอคดีต่อศาล ก็จะใช้เวลาประมาณไม่เกิน 45 วัน เหตุผลเนื่องจากเมื่อมีการร้องขอให้ศาลดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เจ้าหน้าที่ศาลที่เป็นนิติกรจะต้องบันทึกข้อเรียกร้อง จัดทำสำนวนขึ้นเป็นพิเศษและส่งหนังสือแจ้งให้ผู้ที่ได้แย้งสิทธิและผู้ที่ถูกโต้แย้งสิทธิมาศาลเพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หากคู่กรณีสามารถตกลงกันได้ก็จะทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันต่อไป แต่หากมาสามารถตกลงกันได้เจ้าหน้าที่ก็จะแจ้งสิทธิให้คู่กรณีดำเนินการตามกฎหมายต่อไป แต่สำหรับการฟ้องคดีระยะ 45 วัน ก็ไม่อาจดำเนินการใดได้เลย เนื่องจากเมื่อโจทก์ยื่นฟ้องแล้ว โจทก์

จะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมศาล และต้องร้องขอต่อเจ้าหน้าที่เพื่อส่งหมายให้แก่จำเลยแก่คดีภายใน 7 วัน จากนั้นเจ้าหน้าที่ศาลก็จะส่งหมายให้แก่จำเลย หากส่งไม่ได้หรือจำเลยอยู่ต่างเขตอำนาจศาลก็จะต้องส่งหมายใหม่หรือส่งหมายข้ามเขต ซึ่งเมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกให้ยื่นคำให้การเพื่อแก้คดีโดยวิธีการปิดหมายแล้ว ก็จะทำให้จำเลยมีระยะเวลา 30 วัน ในการที่จะยื่นคำให้การแก้คดี แต่หากจำเลยมีเหตุจำเป็นก็อาจขอขยายระยะเวลายื่นคำให้การได้อีก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าระยะเวลาในการดำเนินคดีก่อนถึงกำหนดนัดชี้สองสถานหรือสืบพยานนัดแรกได้ จะต้องใช้ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 50 วัน และเมื่อถึงนัดแรก หากศาลใดมิได้จัดให้มีการไต่ถามข้อพิพาทหลังดำเนินคดีต่อศาลในนัดนี้แล้ว คดีก็ต้องเลื่อนไปอีกนัดหนึ่งอันเป็นการยืดเวลาออกไปอีกเป็นอันว่าระยะเวลา 60 วันก็ไม่สามารถดำเนินการอะไรได้เลย

ประการที่สาม ระบบการไต่ถามข้อพิพาทก่อนการเสนอคดีต่อศาลนั้น จะเห็นได้ว่ามีทั้งการไต่ถามโดยทั่วไปและการไต่ถามในฐานะอย่างองค์กรของรัฐ ซึ่งมีเพียงแต่สำนักงานศาลยุติธรรมและเป็นการไต่ถามข้อพิพาทภายหลังการฟ้องคดีต่อศาลเท่านั้น ที่สามารถดำเนินการได้อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการไต่ถามข้อพิพาทภายหลังการฟ้องคดีต่อศาลนั้นมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและมีระเบียบว่าด้วยการไต่ถามให้อำนาจไว้ แต่ขณะเดียวกันการไต่ถามข้อพิพาทก่อนการเสนอคดีต่อศาล ที่ดำเนินโดยองค์กรอื่น ๆ แม้จะสามารถดำเนินการไต่ถามข้อพิพาทได้ แต่ในการดำเนินการไต่ถามก็มีเพียงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850-852 เท่านั้นที่กำหนดถึงการตกลงและผล การไต่ถามข้อพิพาทจึงไม่มีระเบียบ กฎเกณฑ์ ในการปฏิบัติ ผลของการไต่ถามข้อพิพาทที่เกิดขึ้นขาดความชัดเจนก่อให้เกิดปัญหาการฟ้องร้อง และการตีความข้อตกลงตามมา ตัวอย่างซึ่งผู้ศึกษาได้ประสบมาคือ มีผู้ประนีประนอมที่หนึ่งของศาลจังหวัด ช. ได้นำพลอยไปจ้างให้ร้านทองเพื่อทำแหวน ต่างหู แต่ต่อมาเจ้าของร้านทองกลับชักยอกพลอยนั้น ไปเสีย ผู้ประนีประนอมที่นั่นจึงแจ้งความดำเนินคดีกับเจ้าของร้านทองต่อสถานีตำรวจอำเภอ พ. จังหวัดชลบุรี ในข้อหาเป็นผู้ประกอบธุรกิจอันเป็นที่ไว้วางใจของประชาชนกระทำการชักยอกทรัพย์ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352, 354 ซึ่งข้อพิพาทดังกล่าวถือว่าเป็นข้อพิพาททางแพ่งเกี่ยวเนื่องกับความผิดอาญา(สามารถยอมความได้) หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการละเมิดที่เกิดจากการประกอบธุรกิจแม้แรกเริ่มข้อตกลงจะเกิดขึ้นจากสัญญาจ้างทำของก็ตาม แต่เจ้าของร้านก็อาศัยธุรกิจของตนในการกระทำละเมิด ชักยอกทรัพย์ของผู้ว่าจ้างจึงถือว่าเป็นการละเมิดอันเกี่ยวเนื่องจากการประกอบธุรกิจนั่นเอง หลังจากนั้นระหว่างการสอบสวน ทางสถานีตำรวจอำเภอ พ. ก็จัดให้มีการไต่ถามข้อพิพาทขึ้น โดยการร้องขอของเจ้าของร้านทอง(ผู้ต้องหา) ซึ่งผู้ไต่ถามข้อพิพาทคือ ผู้กำกับการสถานีตำรวจอำเภอ พ. ผลสุดท้ายการไต่ถามข้อพิพาทที่เกิดขึ้นไม่อาจยุติลงได้ เนื่องจากกระบวนการไต่ถามข้อพิพาทไม่เป็นระบบ ไม่มี

ระเบียบแบบแผนสนับสนุนสำหรับการไต่ถามผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่ดำเนินการไต่ถามข้อพิพาทมิได้ เป็นบุคคลภายนอกที่ได้รับการแต่งตั้งต่างหาก เมื่อผู้ไต่ถามมีส่วนได้เสียหรือขาดความเป็นกลาง มีความรู้สึกเอนเอียงเข้าข้างอีกฝ่ายหนึ่ง การไต่ถามข้อพิพาทก็ไม่ประสบผลสำเร็จข้อพิพาทดังกล่าวก็เข้าสู่การฟ้องร้องดำเนินคดีในเวลาต่อมา

ข้อเสนอแนะ

การระงับข้อพิพาทโดยการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาลนั้น แม้เป็นระบบในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพในระบบหนึ่งก็ตาม แต่ก็ยังไม่อาจถือได้ว่าเป็นระบบของการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรมที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินคดีก็อาจจะต้องใช้ทุนายเป็นหลัก และการดำเนินคดีก็ต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ตลอดจนผลของการตัดสินโดยคำพิพากษาก็ขึ้นอยู่กับน้ำหนักของพยานหลักฐานเป็นสำคัญ ทั้งนี้ไม่เหมือนกับระบบการไต่ถามข้อพิพาทก่อนการเสนอคดีต่อศาล ซึ่งวิธีการดำเนินการไต่ถามข้อพิพาท ดำเนินไปอย่างสะดวก รวดเร็ว ปราศจากขั้นตอนที่สลับซับซ้อน ผลของคำตัดสินก็ขึ้นอยู่กับเจตจำนงของคู่กรณีเป็นหลักกว่าความเป็นธรรมจะอยู่ ณ จุดใด เมื่อคู่กรณีแต่ละฝ่ายเกิดความรู้สึกว่าข้อเสนอเป็นธรรมแล้ว ก็สามารถตกลงกันได้ ดังนั้นด้วยปัญหาที่นำเสนอไว้ในบทที่สี่ และปัจจัยต่าง ๆ ประกอบกับปริมาณคดีที่ทวีเพิ่มขึ้น แต่การพิจารณาคดีก็ไม่สามารถดำเนินไปอย่างสะดวก รวดเร็วได้ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการระงับข้อพิพาทให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และมีประสิทธิผลสมดังเจตนารมณ์กฎหมาย ดังนี้

ประการแรก สำหรับปัญหาอำนาจศาลในการไต่ถามข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาล ปัญหาตามที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4 ข้อ 1 นั้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ประเด็นสำคัญ เกิดจากการที่ไม่มีกฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้ขณะเดียวกันกฎหมายที่มีอยู่ก็ล้าสมัย ไม่สอดคล้อง ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการตีความแตกต่างกันออกไป และปัญหาเกี่ยวกับอายุความนั้น โดยเนื้อแท้แล้วเป็นเรื่องเดียวกันหรือเกี่ยวข้องกัน แต่มีบทบัญญัติกฎหมายหลายมาตรา ซึ่งที่บัญญัติแตกต่างกันออกไป ปัญหาเหล่านี้ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่าจะต้องมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการไต่ถามข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาลขึ้นเป็นการเฉพาะ เพื่อตัดปัญหาดังกล่าวและขณะเดียวกันก็สนับสนุนกระบวนการไต่ถามข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาลขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สำนักงานศาลยุติธรรมและองค์กร ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของรัฐหรือเอกชน เช่น สำนักงานอัยการ สถานีตรวจ สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานพยาบาล เข้ามามีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม โดยวิธีการไต่ถามข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาล ซึ่งภายหลังที่หน่วยงานต่าง ๆ และองค์กรเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการไต่ถามข้อพิพาทก่อนการเสนอคดีต่อศาลแล้ว ระยะแรกการนำข้อพิพาทเข้าสู่ระ

บวนการไกล่เกลี่ยนี้อาจจะยังไม่บังคับ แต่จะใช้วิธีการนำค่าธรรมเนียมศาลมาเป็นแรงจูงใจในการร่วมใจเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ดังเช่นว่า ข้อพิพาทใดได้ผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนการเสนอคดีต่อศาลมาแล้ว หากตกลงกันไม่ได้ถ้าประสงค์จะนำคดีมาฟ้องต่อศาลก็ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เมื่อศาลเห็นว่ากระบวนการไกล่เกลี่ยนั้น ได้ดำเนินไปโดยชอบและสุจริตแล้ว (โดยพิจารณาจากสำนวนการไกล่เกลี่ย) แต่ขณะเดียวกันหากคดีใดที่คู่ความนำมาฟ้องต่อศาลโดยไม่ผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนการเสนอคดีต่อศาลหรือไม่ยอมเข้ากระบวนการไกล่เกลี่ยมาก่อน โดยไม่มีเหตุตามกฎหมายที่จะอ้างได้ ก็นำมาตราทางค่าธรรมเนียมศาลมาบังคับ อาจจะให้ฝ่ายที่ไม่ยอมเข้ากระบวนการไกล่เกลี่ยหรือทั้งสองฝ่ายต้องเสียค่าค่าธรรมเนียมเพิ่มให้แก่รัฐ ซึ่งค่าธรรมเนียมนี้อาจจะเป็นหนึ่งเท่าหรือสองเท่าของค่าค่าธรรมเนียมที่จะต้องเสียก็ได้ ระยะต่อมาเมื่อการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนการเสนอคดีต่อศาลได้ดำเนินไปอย่างมีระบบ เป็นแบบแผนเดียวกัน สามารถอำนวยความสะดวกเบื้องต้นได้ตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว การฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาล ก็สามารถบังคับให้ข้อพิพาททั้งปวงเข้าสู่ระบบไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนจึงจะมีอำนาจฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 55 ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 55 ก่อน ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 บัญญัติว่า “เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้น เกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่งหรือบุคคลจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้” โดยแก้เป็นว่า “เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่งและได้ผ่านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาลแล้ว แต่ข้อพิพาทไม่อาจยุติลงได้ หรือบุคคลจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้”

ส่วนความคิดทางแพ่งเกี่ยวเนื่องกับความผิดอาญา โดยทั่วไปแล้วมักจะเกี่ยวกับความคิดทางละเมิด เนื่องจากเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ซึ่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาก็จะต้องเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 อีกอนุมาตราหนึ่ง จากที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 158 บัญญัติว่า ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ และมี

- 1) ชื่อศาลและวันเดือนปี
- 2) คดีระหว่างผู้ใด โจทก์ผู้ใดจำเลย และฐานความผิด
- 3) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็น โจทก์ ถ้าราษฎรเป็น โจทก์ให้ใส่ชื่อตัว นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับ
- 4) ชื่อตัว นามสกุล ที่อยู่ ชาติและบังคับของจำเลย

5) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้นๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ในคดีหมิ่นประมาท ถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพพิมพ์เขียนหรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับข้อหมิ่นประมาท ให้กล่าวไว้โดยบริบูรณ์หรือคิดมาท้ายฟ้อง

6) อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด

7) ลายมือชื่อ โจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง

โดยเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5) เป็นมาตรา(5/1) ว่า “ในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา จะต้องดำเนินการไต่ถามข้อพิพาทก่อนจะเสนอคดีต่อศาลก่อนฟ้อง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่อาจกระทำได้” แต่ทั้งนี้หากมีกรณีจำเป็นคดีใดที่มีได้เข้าสู่กระบวนการไต่ถามก็ไม่ต้องตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะใช้สิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 ที่กำหนดว่า ในคดีที่พนักงานอัยการเป็น โจทก์ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพใน ร่างกายชื่อเสียงหรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำผิดของจำเลย ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้ ที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลอีก ซึ่งขณะเดียวกันหากมีการไต่ถามข้อพิพาทก่อนการฟ้องคดีต่อศาลสำหรับคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาเป็นระบบแล้ว จะมีข้อดีคือ

- เป็นการเพิ่มช่องทางในการแก้ไขเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ผู้เสียหาย ที่จะให้ผู้เสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาที่รวดเร็วขึ้น ไม่ว่าเพื่อเป็นการนำไปรักษาพยาบาลหรือการอย่างอื่น

- สำหรับความผิดทางแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาประเภทที่สามารถยอมความได้ข้อพิพาทก็ยุติ สิทธินำคดีมาฟ้องก็จะระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(2) ซึ่งคดีก็จบลงเพียงชั้นเจ้าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเท่านั้น คดีคดีที่ไม่สำคัญคดีที่จะเข้าสู่ศาลได้อีกทางหนึ่ง ตลอดจนเป็นมาตรการที่ก่อให้เกิดการเหมาะสมในการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของจำเลยอีกทางหนึ่ง

- สำหรับความผิดทางแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาประเภทที่ไม่สามารถยอมความได้เมื่อมีการไต่ถามข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีขึ้น แม้ว่าผู้เสียหายไม่ตั้งใจที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ก็ไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวน พนักงานอัยการที่จะดำเนินการฟ้องคดีตามกฎหมายต่อไปก็ตาม แต่เมื่อผู้ต้องหาหรืออัยการหรืออัยการรับผิด และยินดีที่จะแก้ไขเยียวยา โดย

การชดใช้ค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นให้กับผู้เสียหายแล้ว ก็จะเกิดผลดีแก่ผู้ต้องหา ก็คือผู้ต้องหาสามารถเสนอบันทึกการชดใช้ค่าเสียหายหรือพนักงานสอบสวนจะต้องเสนอบันทึกการชดใช้ค่าเสียหายรวบรวมเข้าไว้ในสำนวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 139 ด้วยเพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาการรับฟ้องต่อไป ซึ่งเมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลก็จะต้องยื่นบันทึกการชดใช้ค่าเสียหายให้ปรากฏตามเอกสารท้ายคำฟ้องด้วย เพื่อประกอบดุลพินิจของศาลในการพิจารณาลงโทษจำเลย หรือนำมาตรการอื่นแทนการลงโทษจำเลยต่อไป โดยที่อาจไม่ต้องรอรายงานการสืบเสาะของพนักงานคุมประพฤติก็ได้

ประการที่สอง ปัญหาอำนาจการทำสัญญาประนีประนอมยอมความของคู่กรณี ตามที่เสนอไว้ในบทที่ 4 ข้อ 2 นั้น เนื่องจากปัญหาดังกล่าว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1574 (12) ได้กำหนดไว้ว่าหากผู้ใช้อำนาจปกครองจะทำสัญญาประนีประนอมแทนผู้เยาว์โดยที่ไม่ได้รับอนุญาตจากศาล จะกระทำมิได้ ซึ่งจะเห็นว่ากรณีที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1574 (12) กำหนดไว้เช่นนั้นแล้ว แต่ไม่สะดวกในการปฏิบัติ ไม่สอดคล้องกับวิธีปฏิบัติ อีกทั้งบางกรณีเป็นสิ่งที่เล็กน้อย การที่จะไปขออนุญาตศาลจึงเป็นสิ่งที่เกิดความยุ่งยาก และมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด จึงทำให้เกิดปัญหาการตีความสำหรับสัญญาประนีประนอมที่เกิดขึ้นแตกต่างกันออกไป ดังนั้นผู้ศึกษาเห็นว่า เมื่อบทบัญญัติดังกล่าว มีขอบข่ายบัญญัติอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน จึงควรแก้หลักการดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับการใกล้เคียงข้อพิพาททางแพ่งที่เกิดขึ้น โดยแก้เป็นว่า “ข้อ 6 กรณีผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถ เป็นผู้เสียหาย ให้ผู้ปกครองหรือผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้อนุบาล เป็นผู้มีอำนาจในการใกล้เคียงและตกลงข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจากศาล เว้นแต่ข้อตกลงจะขัดกับความประสงค์ของบุคคลดังกล่าว” ไว้ในร่างกฎหมายว่าด้วยการใกล้เคียงข้อพิพาททางแพ่งก่อนเสนอคดีต่อศาล

ประการที่สาม สำหรับปัญหาผลของสัญญาประนีประนอมยอมความ ดังปัญหาตามที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4 ข้อ 3 นั้น จะต้องยกเลิกประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 582 เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวมีผลทางกฎหมายในการตัดสิทธิหรือเป็นสาเหตุที่ทำให้บทบัญญัติ อื่น ๆ ไม่อาจใช้บังคับได้ ไม่ว่าจะเป็นกรณีของกฎหมายแพ่งด้วยกันหรือกับกฎหมายอาญา เพราะมาตราดังกล่าวกำหนดเพียงให้ข้อพิพาทเดิมระงับสิ้นลงในทันทีที่ตกลงกันเท่านั้น โดยมิได้พิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นสืบเนื่องตามมาว่าจะมีกรณีเกิดการตัดสิทธิหรือแต่ละบทบัญญัติ ขัดกันหรือไม่ ฉะนั้นหากไม่ยกเลิกประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตราดังกล่าว ผลของการใกล้เคียงข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาลก็ต้องเป็นไปตามบทกฎหมายเฉพาะ ตามที่ผู้ศึกษา ได้นำเสนอไว้ในร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการใกล้เคียงข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาล ดังเช่น

ข้อ 8 ข้อพิพาททางแพ่งเมื่อคู่กรณีสามารถตกลงกันได้ และได้มีการปฏิบัติตามสัญญา ประนีประนอมยอมความในข้อที่เป็นสาระสำคัญเสร็จสิ้นลงทุกข้อแล้ว ให้ถือว่าข้อพิพาทเดิมระงับ สิ้นลง

แต่กรณีตามวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับหากสัญญาประนีประนอมยอมความ เกิดขึ้นโดย เหตุ น้อยถน ช่มชู้ มีเจตนาที่เพียงเพื่อให้ข้อพิพาทเดิมระงับ การจงใจไม่ปฏิบัติตามสัญญา การได้เปรียบ คู่กรณีอีกฝ่ายเกินควร หรือเกิดขึ้นโดยไม่สุจริตของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ส่วนคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญานั้น จะต้องมียาละเอียด คือ

ข้อ 9 ข้อพิพาททางแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา หากคดีในส่วนอาญาเป็นคดีที่ไม่สามารถ ยอมความได้ คู่กรณีสามารถตกลงระงับข้อพิพาทกันได้เฉพาะข้อพิพาททางแพ่งเท่านั้น

ข้อ 10 ข้อพิพาททางแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา หากคดีในส่วนอาญาเป็นคดีที่สามารถ ยอมความได้นั้น

กรณีความผิดในทางแพ่งให้มีผลตาม ข้อ 8

กรณีความผิดอาญา ให้สิทธินำคดีมาฟ้องระงับสิ้นลง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 39 (2) ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความในข้อที่เป็น สาระสำคัญเสร็จสิ้นลงทุกข้อแล้ว

ข้อ 11 นับแต่ที่มีการรับข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อ ศาล ให้ถือว่าอายุความสะดุดหยุดลงจนกว่าคู่กรณีได้ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความใน ข้อที่เป็นสาระสำคัญเสร็จสิ้นลงทุกข้อแล้ว เว้นแต่การขอให้มีการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกิดขึ้นโดยไม่ สุจริต เช่น เพื่อมิให้ข้อพิพาทเดิมขาดอายุความ หรือเพื่อประวิงคดี

ประการที่สี่ สำหรับปัญหาเกี่ยวกับอายุความ ดังปัญหาที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4 ข้อ 4 นั้น เมื่อพิจารณาจากสภาพปัญหาและที่ปรากฏจากการดำเนินคดีต่าง ๆ ของคู่ความในศาลแล้ว จะ พบว่าปัญหานี้มีสาเหตุมาจากกฎหมายที่เกี่ยวกับอายุความ มีหลายบทมาตราตามลักษณะของแต่ละ ความผิด ซึ่งบางบทมาตราก็ไม่สอดคล้อง ดัดสิทธิกันและกัน ปัญหาการตีความ จนทำให้การเสีย สิทธิในทางกฎหมาย ซึ่งปัญหานี้ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า บทบัญญัติว่าด้วยอายุความแม้จะมีหลาย บทด้วยกันก็ตาม แต่ไม่จำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพราะเป็นไปตามลักษณะของเรื่องนั้น ๆ อยู่แล้ว แต่ ขณะเดียวกันหากข้อพิพาทเรื่องนั้น ๆ หากมีการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือเข้าสู่กระบวนการ ไกล่เกลี่ย ข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาลแล้ว จะต้องเป็นไปตามกฎหมายเฉพาะตามที่ผู้ศึกษาได้นำเสนอไว้ใน ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาลในมาตรา 13 ที่กำหนดว่า

ข้อ 11 นับแต่ที่มีการรับข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อ ศาล ให้ถือว่าอายุความสะดุดหยุดลงจนกว่าคู่กรณีได้ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความใน

ข้อที่เป็นสาระสำคัญเสร็จสิ้นลงทุกข้อแล้ว เว้นแต่การขอให้มีการ โกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกิดขึ้นโดยไม่
สุจริต เช่น เพื่อมิให้ข้อพิพาทเดิมขาดอายุความ หรือเพื่อประวิงคดี

ข้อ 15 ข้อพิพาทที่ผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนเสนอคดีต่อศาล ไม่ว่าข้อพิพาทดังกล่าว
จะตกลงกันได้หรือไม่ ให้ใช้อายุความดังนี้

กรณีความผิดทางแพ่ง

(1) ถ้าคู่กรณีไม่สามารถตกลงกันได้ ให้ใช้อายุความที่ล่วงมานับต่อจากวันที่กระบวนการ
ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุดลง และอายุความเป็นไปตามบทบัญญัตินั้น ๆ

(2) ถ้าคู่กรณีสามารถตกลงกันได้ แต่ไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ หรือ
ปฏิบัติผิดสัญญาประนีประนอมยอมความในข้อที่เป็นสาระสำคัญให้นำคดีมาฟ้องต่อศาลได้ภายใน
กำหนด 1 ปี นับแต่การผิดสัญญาประนีประนอมยอมความ

กรณีความผิดทางอาญาที่สามารถยอมความได้

(1) ถ้าคู่กรณีไม่ปฏิบัติตามสัญญา หรือปฏิบัติผิดสัญญาประนีประนอมยอมความให้มี
สิทธินำคดีมาฟ้องทุกข์ เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดได้ภายในกำหนด 3 เดือน นับแต่การไม่ปฏิบัติ
ตาม หรือปฏิบัติผิดสัญญาประนีประนอมยอมความ หากมีการร้องทุกข์ไว้แล้วให้ดำเนินการ
สอบสวนต่อไป

ดังนั้น ผลของข้อพิพาทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อน
เสนอคดีต่อศาลนั้น จะทำให้ข้อพิพาทยุติลงได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ลดขั้นตอนการดำเนินคดีลง
ความเป็นธรรมก็สามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันคดีที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาลไม่
ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาก็มีปริมาณลดลง ซึ่งจะมีเพียงแต่คดีที่สำคัญ ๆ และคดีอาญาที่ไม่
สามารถยอมความได้ หรือคดีที่ไม่อาจยุติลงด้วยระบบการไกล่เกลี่ยเท่านั้น ที่จะต้องดำเนินไปตาม
กระบวนการพิจารณา สืบพยาน ที่ว่าปริมาณคดีจะลดลงนั้น จากผู้ศึกษาเคยปฏิบัติหน้าที่เป็นนิติกรด้าน
การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศาลจังหวัดชลบุรีในระยะเวลาหนึ่ง ปรากฏว่าคดีแพ่งที่ธนาคารเป็นโจทก์
ฟ้องร้องเพื่อเรียกเงินกู้และหรือบังคับจำนองนั้น คดีประเภทนี้มีปริมาณมากและโดยทั่วไปร้อยละ
90 ของคดี ก็จะยุติลงด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภายหลังการฟ้องคดีต่อศาลทั้งสิ้น
เนื่องจากคดีประเภทนี้ธนาคารเพียงอาศัยอำนาจศาลเป็นเครื่องมือเพื่อบีบและเรียกลูกหนี้มาปรับ
โครงสร้างหนี้หรือบังคับชำระหนี้เท่านั้น เมื่อมีระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาล
คดีเหล่านี้ก็จะถูกตัดออกไปจำนวนมากคงเหลือแต่คดีที่ไม่อาจไกล่เกลี่ยได้จริง ๆ ทั้งทำให้ลูกหนี้ไม่
ต้องเสียค่าขึ้นศาลหรือค่าทนายความอีกส่วนคดีแพ่งก็เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาที่สามารถยอมความได้
เมื่อคู่ความพึงพอใจกับคำสันนิษฐานไมทศแทนแล้ว ก็มักจะยอมความในชั้นศาลและถอนฟ้องคดีอาญาไป
ในที่สุด ซึ่งการมีระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาล คดีประเภทนี้ก็จะลดลงโดย

ปริยายเนื่องจากไม่ต้องเสียเวลาและเสียเงินจ้างทนายความฟ้องคดีหรือไม่ต้องอาศัยอำนาจศาลในการบังคับตามสิทธิเรียกร้อง

สำหรับกฎหมายเฉพาะในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งก่อนเสนอคดีต่อศาลนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าจะต้องมีประเด็นที่สำคัญ โดยอาศัยบทบัญญัติกฎหมายต่างๆ ระเบียบ คำสั่ง แนวคำพิพากษาที่อยู่แล้วเป็นแนวทาง เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการประนีประนอมยอมความและเป็นแนวทางในการที่จะพัฒนาระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งก่อนเสนอคดีต่อศาลต่อไป โดยมีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

ข้อ 1 บทนิยาม

“ สำนักงาน ” หมายความว่า สำนักงานศาลยุติธรรม

“ สำนักกระงับข้อพิพาท ” หมายความว่า หน่วยงานซึ่งสังกัดสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททั้งในและนอกศาล

“ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ” หมายความว่า การกระงับข้อพิพาทโดยมีบุคคลที่สามที่เรียกว่า “ ผู้ไกล่เกลี่ย ” ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือ เสนอเสนอแนะแนวทาง และหาทางออกให้กับคู่กรณี

“ ผู้ไกล่เกลี่ย ” หมายความว่า บุคคลผู้เป็นกลางซึ่งทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีศาล เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือ แนะนำ เสนอแนะ หาแนวทาง และส่งเสริมให้คู่กรณีสามารถระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นให้ยุติลง โดยผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะต้องไม่เป็นตัวแทนของคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

“ สัญญาประนีประนอมยอมความ ” หมายความว่า สัญญาผู้ซึ่งเป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้ตกลงระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งที่มีอยู่หรือจะมีขึ้น ให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้ แก่กัน

“ คู่กรณี ” หมายความว่า ผู้ที่ได้แย้งหรือถูกโต้แย้ง เกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายที่รับรอง คู่คุ้มครองให้ไว้

“ เจ้าหน้าที่ ” หมายความว่า ข้าราชการและลูกจ้างซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

“ ข้อพิพาท ” หมายความว่า ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่บุคคลใดตามกฎหมาย

หมวด 1

บททั่วไป

ข้อ 2 เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่บุคคลใดตามกฎหมาย ข้อพิพาทนั้นชอบที่จะได้รับการไกล่เกลี่ยโดยศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาล

ข้อ 3 ผู้ที่จะขอให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาล จะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในข้อพิพาทที่เกิดขึ้น

ข้อ 4 ข้อพิพาทที่ผ่านการไกล่เกลี่ยโดยศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาล หากคู่กรณีสามารถตกลงกันได้ ให้ทำข้อตกลงนั้นเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ หากข้อตกลงใดไม่สามารถตกลงกันได้ให้ทำบันทึกข้อเท็จจริงและเหตุผลไว้โดยย่อ

ข้อ 5 ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาล จะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียทุกรายเข้าร่วมในการไกล่เกลี่ย เว้นแต่กรณีไม่ทราบหรือไม่สามารถติดต่อได้

กรณีผู้มีส่วนได้เสียรายใดทราบถึงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้วไม่ยอมเข้าร่วมในการไกล่เกลี่ยโดยปราศจากเหตุอันสมควร ให้ถือว่าสิทธิของผู้มีส่วนได้เสียนั้นเป็นไปตามที่ปรากฏในสัญญาประนีประนอมยอมความ

ข้อ 6 กรณีผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถ เป็นผู้เสียหาย ให้ผู้ปกครองหรือผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้อนุบาล เป็นผู้ใช้อำนาจในการไกล่เกลี่ยและตกลงข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจากศาล เว้นแต่ข้อตกลงจะขัดกับความประสงค์ของบุคคลดังกล่าว

ข้อ 7 ข้อพิพาทที่จะไกล่เกลี่ยก่อนเสนอคดีต่อศาล จะเป็นข้อพิพาททางแพ่งหรือทางอาญาใดก็ได้

ข้อ 8 ข้อพิพาททางแพ่งเมื่อคู่กรณีสามารถตกลงกันได้ และได้มีการปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความในข้อที่เป็นสาระสำคัญเสร็จสิ้นลงทุกข้อแล้ว ให้ถือว่าข้อพิพาทเดิมระงับสิ้นลง

แต่กรณีตามวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับหากสัญญาประนีประนอมยอมความ เกิดขึ้นโดยเหตุฉ้อฉล ข่มขู่ มีเจตนาที่เพิกเพื่อให้ข้อพิพาทเดิมระงับ การจงใจไม่ปฏิบัติตามสัญญา การได้เปรียบคู่กรณีอีกฝ่ายเกินควร หรือเกิดขึ้นโดยไม่สุจริตของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ข้อ 9 ข้อพิพาททางแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา หากคดีในส่วนอาญาเป็นคดีที่ไม่สามารถยอมความได้ คู่กรณีสามารถตกลงระงับข้อพิพาทกันได้เฉพาะข้อพิพาททางแพ่งเท่านั้น

ข้อ 10 ข้อพิพาททางแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา หากคดีในส่วนอาญาเป็นคดีที่สามารถยอมความได้นั้น

กรณีความผิดทางแพ่งให้มีผลตาม มาตรา 10

กรณีความผิดอาญา ให้สิทธินำคดีมาฟ้องระงับสิ้นลง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2) ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความในข้อที่เป็นสาระสำคัญเสร็จสิ้นลงทุกข้อแล้ว

ข้อ 11 นับแต่ที่มีการรับข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาล ให้ถือว่าอายุความสะดุดหยุดลงจนกว่าคู่กรณีได้ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความในข้อที่เป็นสาระสำคัญเสร็จสิ้นลงทุกข้อแล้ว เว้นแต่การขอให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกิดขึ้นโดยไม่สุจริต เช่น เพื่อมิให้ข้อพิพาทเดิมขาดอายุความ หรือเพื่อประวิงคดี

ข้อ 12 ในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ หรือปฏิบัติผิดสัญญาประนีประนอมยอมความในข้อที่เป็นสาระสำคัญ เมื่อถือว่าเป็นการผิดสัญญาแล้ว คู่กรณีสามารถนำข้อพิพาทเดิมหรือสัญญาประนีประนอมยอมความฟ้องต่อศาลก็ได้

ข้อ 13 เมื่อคู่กรณีนำสัญญาประนีประนอมยอมความตามมาตรา 14 มาฟ้องต่อศาล เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 2 ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีมโนสาเร่มาใช้บังคับ

ส่วนสิทธิการอุทธรณ์ ฎีกา การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 3, 4 มาบังคับโดยอนุโลม

สำหรับคดีที่มีการอุทธรณ์ ฎีกา เมื่อลงสารบบความของศาลแล้วสามารถพิจารณาพิพากษาคดีได้ทันทีโดยไม่ต้องเข้าลำดับการพิจารณาก็ได้

ข้อ 14 ข้อพิพาทที่ผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนเสนอคดีต่อศาล เมื่อนำข้อพิพาทดังกล่าวมาฟ้องต่อศาลย่อมได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล ตามตาราง 1 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เว้นแต่การขอให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยเกิดขึ้นโดยไม่สุจริต

ข้อ 15 ข้อพิพาทที่ผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ยก่อนเสนอคดีต่อศาล ไม่ว่าข้อพิพาทดังกล่าวจะตกลงกันได้หรือไม่ ให้ใช้อายุความดังนี้

กรณีความผิดทางแพ่ง

(1) ถ้าคู่กรณีไม่สามารถตกลงกันได้ ให้อายุความที่ล่วงมานับต่อจากวันที่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุดลง และอายุความเป็นไปตามบทบัญญัตินั้น ๆ

(2) ถ้าคู่กรณีสามารถตกลงกันได้ แต่ไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ หรือปฏิบัติผิดสัญญาประนีประนอมยอมความในข้อที่เป็นสาระสำคัญ ให้นำคดีมาฟ้องต่อศาลได้ภายในกำหนด 1 ปี นับแต่การผิดสัญญาประนีประนอมยอมความ

กรณีความผิดทางอาญาที่สามารถยอมความได้

(1) ถ้าคู่กรณีไม่ปฏิบัติตามสัญญา หรือปฏิบัติผิดสัญญาประนีประนอมยอมความให้มีสิทธินำคดีมาฟ้องทุกข์ เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดได้ภายในกำหนด 3 เดือน นับแต่การไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติผิดสัญญาประนีประนอมยอมความ หากมีการฟ้องทุกข์ไว้แล้วให้ดำเนินการสอบสวนต่อไป

หมวด 2

ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาล

ข้อ 16 ให้ส่วนงานไกล่เกลี่ยข้อพิพาท สำนักอำนวยการประจำศาลทุกศาล จัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททั้งก่อนเสนอคดีต่อศาลและภายหลังเสนอคดีต่อศาล

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาลให้ศาลมีอำนาจ เรียกคู่กรณีหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องมาศาลเพื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พิจารณาให้ความเป็นธรรมกับคู่กรณี ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ

ข้อ 17 ให้สำนักงานอัยการประจำจังหวัดทุกจังหวัด จัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทขึ้น เพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนการฟ้องคดีต่อศาล

คดีที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาล ให้แนบสัญญาประนีประนอมยอมความหรือบันทึกการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไปพร้อมกับคำฟ้องด้วย

ข้อ 18 ให้สถานีตำรวจทุกอำเภอ หรือทุกท้องที่ จัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทขึ้น เพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ก่อนเสนอสำนวนการสอบสวนต่อพนักงานอัยการ

เมื่อดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแนบสัญญาประนีประนอมยอมความหรือบันทึกการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไปพร้อมกับสำนวนการสอบสวน เว้นแต่เป็นความผิดอาญาที่สามารถยอมความได้

ข้อ 19 ในการพิจารณาคดีของศาล ให้ศาลมีอำนาจที่จะรับฟังสัญญาประนีประนอมยอมความหรือบันทึกการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อประกอบดุลพินิจในการลงโทษจำเลย

ข้อ 20 กรณีหน่วยงานอื่น ๆ ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน เช่น สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานพยาบาล จะจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทขึ้น เพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเสนอคดีต่อศาล ต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม

ข้อ 21 กรณีการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตามมาตรา 19-21 จะต้องให้แล้วเสร็จภายในกำหนด 1 ปีนับแต่พระราชบัญญัตินี้บังคับใช้

หมวด 3

ส่วนที่ 1

การแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ข้อ 22 ให้มีผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประจำศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยได้รับการอบนม การแต่งตั้งและขึ้นทะเบียนจากสำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม

การเปิดรับสมัคร การคัดเลือก วิธีการคัดเลือกผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้เป็นไปตามที่สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนด

ข้อ 23 บุคคลที่จะได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เช่น แพทย์ศาสตร์ เกษศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ บริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปศาสตร์ จิตวิทยา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ นิติศาสตร์ หรือรัฐศาสตร์ หรือสาขาอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และต้องมีคุณสมบัติดังนี้

(1) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(2) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

(3) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(4) ไม่เคยเป็นผู้อยู่ระหว่างถูกสั่งให้พักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

(5) ไม่เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ

(6) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(7) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนวิกลจริต

หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรงหรือมีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้ประนอมข้อพิพาท โดยต้องมีใบรับรองแพทย์มาแสดงพร้อมใบสมัคร

(8) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีบุคลิกภาพ มีความประพฤติ และ

ทัศนคติที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่ผู้ประนอมข้อพิพาท

ผู้สมัครเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องมีข้าราชการระดับ 6 ขึ้นไปหรือข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการตั้งแต่ชั้น 2 ขึ้นไปเป็นผู้รับรองความประพฤติมาแสดงพร้อมใบสมัคร

ข้อ 24 ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ได้รับแต่งตั้งมีวาระในการดำรงตำแหน่ง คราวละ 2 ปี นับแต่วันที่รับแต่งตั้ง เมื่อพ้นวาระแล้วสามารถสมัครเป็นผู้ประนอมข้อพิพาทได้อีก

เมื่อผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทครบวาระดำรงตำแหน่งแล้ว ให้คงปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าแต่งตั้งให้เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทชุดใหม่

ข้อ 25 เมื่อสำนักกระงับข้อพิพาท มีคำสั่งแต่งตั้งบุคคลใดเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทปิดประกาศรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ยเพื่อให้ทราบทั่วกัน

ข้อ 26 การจัดให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาปฏิบัติหน้าที่ในวันเวลาใดและการมอบหมายสำนวนความเรื่องใดให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทรับผิดชอบ ให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยและการจ่ายสำนวน(ที่จะออกต่อไป)

ข้อ 27 ค่าป่วยการสำหรับผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้เบิกจ่ายจากหน่วยงานที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นสังกัดอยู่ ส่วนอัตราค่าป่วยการให้เป็นไปตามระเบียบที่หน่วยงานนั้น ๆ กำหนด

ส่วนที่ 2

จริยธรรมของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ข้อ 28 ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ต้องมีวุฒิภาวะ น่าเชื่อถือ อดทน เข้มแข็ง ไม่ข่มขู่บังคับให้ยอมความ มีศีลปะในการประนอมข้อพิพาท ไม่นำความลับไปเปิดเผย มีความเป็นกลาง ไม่มีอคติ มีความอดสาหัส มีเมตตากรุณา มีทัศนคติที่ดี อุทิศเวลา และมีศีลธรรมอันดีงาม

ข้อ 29 ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะต้องไม่มีส่วนได้เสียในข้อพิพาทที่ตนเป็นผู้ไกล่เกลี่ย

ส่วนที่ 3

การพ้นจากตำแหน่งของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ข้อ 30 ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 25
- (4) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (5) ขาดการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่มีเหตุอันสมควรจำนวน 3 ครั้ง

หมวด 4

การดำเนินการประนอมข้อพิพาท

ข้อ 31 เมื่อข้อพิพาทได้รับเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสำนวนและบันทึกข้อเท็จจริงโดยย่อ พร้อมแนบเอกสารที่จำเป็นต่อการไกล่เกลี่ยไว้ในสำนวน

ข้อ 32 ก่อนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้เสนอสำนวนต่อผู้ไกล่เกลี่ยเพื่อให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ศึกษารายละเอียดของข้อพิพาทดังกล่าวก่อนที่จะเริ่มดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ข้อ 33 การแจ้งวันนัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือการติดต่อสื่อสารระหว่างศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกับคู่กรณีหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอาจกระทำโดยทางโทรศัพท์ โทรสารหรือทางไปรษณีย์หรือรวมกันก็ได้

ข้อ 34 ก่อนเริ่มการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแจ้งแก่คู่กรณีและบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ทราบว่าข้อเท็จจริงที่เกิดจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะไม่นำไปใช้ในการพิจารณาคดีของศาล

ข้อ 35 การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทต้องดำเนินการต่อหน้าคู่กรณีและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่ถ้าผู้ไถ่เกลี่ยข้อพิพาทเห็นเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการประนอมข้อพิพาท ก็อาจดำเนินการเป็นการลับเฉพาะฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทไม่จำเป็นต้องมีทนายความหรือที่ปรึกษากฎหมายก็ได้

ข้อ 36 เมื่อการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทเสร็จสิ้นลง ถ้าคู่กรณีสามารถตกลงกันได้ ให้ทำข้อตกลงนั้นเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ หากข้อตกลงใดไม่สามารถตกลงกันได้ ให้ทำบันทึกข้อเท็จจริงและเหตุผลไว้โดยย่อ แล้วเสนอหัวหน้าศูนย์ไถ่เกลี่ยเพื่อพิจารณาสัญญาประนีประนอมยอมความหรือดำเนินการแจ้งสิทธิต่อไป

หมวด 5

การสิ้นสุดของกระบวนการไถ่เกลี่ยข้อพิพาท

ข้อ 37 ในกรณีต่อไปนี้ให้ถือว่า กระบวนการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุด

- (1) ข้อพิพาทสามารถตกลงกันได้
- (2) หัวหน้าศูนย์ไถ่เกลี่ยข้อพิพาทมีคำสั่งให้ยุติการไถ่เกลี่ยข้อพิพาท
- (3) ผู้ไถ่เกลี่ยข้อพิพาทเห็นว่าข้อพิพาทดังกล่าวไม่อาจยุติลง
- (4) คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถอนตัวจากการไถ่เกลี่ยข้อพิพาท

ข้อ 38 กรณีมีการฟ้องคดี ซึ่งผู้ไถ่เกลี่ยข้อพิพาทเห็นว่าผู้ต้องหาได้สำนึกในความผิด โดยได้พยายามแก้ไขเยียวยาความเสียหาย หรือบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม หรือมีเหตุบรรเทาโทษประการอื่น ในการรายงานผลการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทให้ผู้ไถ่เกลี่ยข้อพิพาทเสนอมาตรการที่สมควรนำมาใช้เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้ต้องหาหรือเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายหรือสังคมต่อศาลด้วย เช่น การรอกำหนดโทษ การรอลงโทษ วิธีการเพื่อความปลอดภัย หรือการลงโทษในสถานเบา พร้อมทั้งเงื่อนไขต่างๆ ที่ควรกำหนดให้จำเลยปฏิบัติ เช่น

- (1) การรายงานตัวต่อเจ้าพนักงาน
- (2) การทำงานบริการสังคม
- (3) การประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย
- (4) การห้ามประกอบกิจกรรมบางอย่างอันอาจนำไปสู่การกระทำ ความผิดอีก
- (5) การเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนหรือสถานศึกษาอื่น
- (6) การห้ามเสพสุราหรือสิ่งเสพติดอย่างอื่น
- (7) การห้ามเที่ยวเตร่หรือออกนอกสถานที่อยู่ในเวลากลางคืนหรือช่วงเวลาใดช่วงเวลา

หนึ่ง หรือ

(8) การปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ทำไว้กับผู้เสียหายอันเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีก เป็นต้น

SPU CHONBURI